

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA KREATIV XUSUSIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Saidqulova Saidbibi Tuychi qizi

Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf oquvchilaridagi kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish maqsadida foydalanish lozim o‘qituvchi vazifalari haqidagi kerakli ma‘lumotlar va manbalar keltirib o‘tilgan. Maqolada berilgan ma‘lumotlar asosida oqituvchilar va ota-onalar ozilari uchun kerakli tavsiyalarni olishlari mumkin. Bu maqolada kreativlik haqida malumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: talim, metodika, tafakkur, kreativlik, belgi, mashq, fikrlash, ijodkorlik, fikrlash, erkinlik.

Abstract: In this article, the necessary information and resources about the tasks of the teacher, which should be used in order to develop the creative abilities of primary school students, are given. Based on the information given in the article, teachers and parents can get the necessary recommendations for themselves. This article is about creativity.

Key words: education, methodology, thinking, creativity, symbol, exercise, thinking, creativity, thinking, freedom

Аннотация: В данной статье дана необходимая информация и ресурсы о задачах учителя, которые следует использовать в целях развития творческих способностей учащихся начальных классов. На основе информации, приведенной в статье, педагоги и родители смогут получить для себя необходимые рекомендации. Эта статья о творчестве.

Ключевые слова: образование, методика, мышление, творчество, символ, упражнение, мышление, творчество, мышление, свобода.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish uchun avvalambor uning umumiy mohiyatini to‘laqonli anglash uchun dastlab “kreativlik”, “kreativ yondashuv” tushunchalarining ma‘nosini tushunib olish kerak. Kreativlik bu - xayoliy qarash; baho bera olish qobiliyatidir. Demak bu tushunchani biz bimalol pedagogning individual qobiliyatiga sifatida barcha fanlarni o‘rgatishda va turli xildagi ta‘lim turlarida foydalana olamiz. Bundan tashqari, berilgan ilmiy ma‘lumotlar barcha pedagoglar uchun foydalidir. Kreativlik (lot., ing. “create” – yaratish, “creative” yaratuvchi, ijodkor) –shaxsning yangi g‘oyalarni ishlab chiqishga tayyorligini tavsiflovchi hamda mustaqil omil sifatida iqtidorlilikning tarkibiga kiruvchi ijodiy

qobiliyati ma'nosini ifodalaydi. Shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, his-tuyg'ularida, muayyan faoliyat turlarida namoyon bo'ladi.

Kreativlik shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlarini, zehni o'tkirlikni tavsiflaydi. Shuningdek kreativlik iqtidorning muhim omili sifatida aks etadi. Kreativ pedagogika - bu ijodiy ta'lim fani va san'atidir. Bu pedagogikaning majburlash pedagogikasi, hamkorlik pedagogikasi, tanqidiy pedagogika kabi pedagogika turlariga qarama-qarshi bo'lgan pedagogikaning bir turi hisoblanadi. Kreativ pedagogika o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, kelajagini yaratuvchisi bo'lishga o'rgatadi. Kreativ pedagogika, har qanday fanga, xoh matematika, xoh fizika, xoh tillar, xoh iqtisod bo'lsin, qo'llanilish mumkin bo'lgan pedagogikadir. Ma'lum darajada aytish mumkinki, uning metodologiyasi o'qitish va o'rganish jarayonini o'zgartiradi. Rivojlangan kreativlik shaxs ijodkorligining muhim tarkibiy qismidir. U shaxsning kognitiv maqsadga erishish, boshlangan ijodiy ishni davom ettirish, bilish faoliyatidagi qiyinchiliklarni bartaraf etish, aqliy harakatlarni rejalashtirish va ketmaketlashtirish, maqsadga erishish variantlari va usullarini izlash istagida ifodalanadi;

Shuningdek shaxsda stenik tuyg'ular (kognitiv va ijodiy faoliyatdan quvonch hissi, ixtirolar jarayonida qiyinchiliklarni engishga tayyorlik, kognitiv yoki ijodiy maqsadga erishishdan g'ururlanish, biror narsa o'ylab topish imkoniyatidan zavqlanish, ijodiy ish boshlanishidagi optimistik faollik, uning ijobiy natijasini kutish, muvaffaqiyasizliklar holatida xotirjamlik va boshqalar) ham hosil bo'ladi. Kreativlikning rivojlantirishning bosh maqsadi bu o'quvchilarning aqliy faoliyati va mantiqiy fikrlashini rivojlantirishdan iborat. Buning uchun biz talaba erishgan rivojlanish darajasiga emas, balki bir oz oldinroq qadam tashlab, uning fikrlash qobiliyatidan biroz yuqoriroq bo'lgan talablarni qo'yishimiz kerak. Shuningdek kreativlikni rivojlantirish quyidagi vazifalarni hal qilishga ham yordam beradi:

1. Talabalarni turli yo'nalishlarda fikrlashga o'rgatish;
2. Nostandart vaziyatlarda muammoning yechimlarini topishni o'rgatish;
3. Aqliy faoliyatning o'ziga xosligini rivojlantirish.
4. Talabalarni mavjud muammoli vaziyatni turli tomonlardan tahlil qilishga o'rgatish;
5. Tez o'zgaruvchan dunyoda yanada samarali hayot va moslashish uchun zarur bo'lgan fikrlash xususiyatlarini rivojlantirish.

Shu bilan birgalikda pedagogik kerativlikni rivojlantirish sharti o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda insonparvarlik psixologiya tamoyillarini amalga oshirishdir. Ushbu tamoyillar quyidagilarni nazarda tutadi:

1. Har bir talabaning g'oyasini yuqori baholash, bu barcha g'oyalar va javoblarni ijobiy mustahkamlash, xatodan tanish narsaga yangicha qarash imkoniyati sifatida foydalanishni nazarda tutadi.

2. O‘zaro ishonch, psixologik xavfsizlik muhitini yaratish.
3. Tanlash va qaror qabul qilishda mustaqillikni ta‘minlash. Kreativ salohiyatga ega o‘qituvchi quyidagi sifatlarga ega bo‘ladi:
 - Kreativ fikrlashi kengayadi ;
 - Tadqiqot ko‘nikmalarini yaxshi egallaydi;
 - Pedagogika yoki maxsus fan yutuqlaridan hamda ilg‘or tajribalardan foydalanish imkoniyatlarini mustaqil tahlil qiladi;
 - Professor-o‘qituvchilar tomonidan olib borilayotgan ijodiy loyihalar va ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirishda faol ishtirok etadi.

Kreativlik-o‘quvchilarda o‘z-o‘zidan paydo bo‘ladigan sifat emas, u o‘quvchining yangiliklarga intilishi, yangiliklarni o‘zlashtirishi va o‘zining kundalik faoliyatida qo‘llay olish jarayonlarida duch keladigan qiyinchiliklarni yenga olishi, innovatsion yangiliklarni o‘z faoliyatida faol, ijodkorona foydalana olishi bilan bog‘liqdir. O‘quvchining kreativligining shakllanishi «ehtiyotlar, yo‘nalishlar va «Men» kontseptsiya»laridan kelib chiqadi. Ta‘lim olish kengligida kreativlikni rivojlantirishning asosiy pragmatik tavsifi sifatida dialog xizmat qiladi. Shaxsning kreativligini psixolog olimlar o‘quvchilarning insho yozishlari jarayonida tahlil etishga harakat qilishgan. Hamda quyidagi ishlar amalga oshirilgan. Yosh avlodni bilimli, har tomonlama rivojlangan, komil shaxs sifatida shakllantirishda o‘qituvchilarning ijodkorligi, o‘z sohasi bo‘yicha bilimlarini doimo oshirib borishi, so‘nggi yangiliklarni o‘zining pedagogik faoliyatida qo‘llay olishlari, bir so‘z bilan aytganda ularning kreativlik faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday kreativlik ayniqsa O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim sohasidagi strategik yo‘lida juda ham muhimdir. Kreativ salohiyat ijod bilan bog‘liq holda o‘rganiladi va tushuniladi. Ijodkorlikning psixologik jihatlari haqida fikrlar bildirilib, bilim asosan fikr yuritish va tasavvur qilish bilan bog‘liq holda tahlil etiladi

XULOSA. O‘qituvchi zamonaviy texnologiyalar bilan darsni bayon qilar ekan, albatta bolani bilimni ham baholab bordi. Shunday ekan bu jarayonda o‘qituvchi zamonaviy ta‘lim bilan bir qatorda o‘quvchini baholaganda albatta kreativ baholash kerak, bahlosh tizmiga ayangicha yondoshishi va shu bilan bolaga mativatsiya jarayonini berish kerak. Bu esa bolada unga berilgan ishoncha va taqdirlanishidan, o‘zining o‘qishi jarayonida qiziqishini ortishiga sabab bo‘ladi. Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi dars jarayonida pedagogik texnologiyalardan unumli foydalanishi kreativ yondashishi va bilan birgalikda ta‘limni tashxislashda ham kreativlik bilan yondashishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Xalq ta‘limi va oliy ta‘lim tizimi o‘qituvchilari bilan bo‘lib o‘tgan uchrashuvda so‘zlagan nutqi. 2019.08.23.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SHavkat Mirziyoyevning 2020 yil 24 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi matni. <http://uza.uz>
3. Drapeau Patti. Sparking student creativity (practical ways to promote innovative thinking and problem solving). – Alexandria – Virginia, USA: ASCD, 2014. – p. 260
4. Агабабян А. Р., Арутюнян Н. Д. К вопросу взаимосвязи креативности с личностными характеристиками // Ананьевские чтения, 2007: Материалы научно-практической конференции. СПб., 2007. С. 598–599.
5. Алейников А.Г. О креативной педагогике / А.Г. Алейников // Вестник высшей школы. - 2009. - №12. - С. 29-34.
6. Андреев В.И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс. – Казань: Изд-во КГУ, 1996. – 566 с.
7. Вишнякова, Н.Ф. Креативная акмеология. Психология высшего образования / Н.Ф. Вишнякова. - Мн.: Народная асвета, 2007. - 300 с.